

Alte Drucke

**DE NOTHIS || SPVRIISQVE FILIIS.|| LIBER SINGVLARIS ||
Gabrielis Palaeoti, S. Romanae Ecclesiae || Cardinalis, ac
Bononiensis || Iurisconsulti.|| IN ...**

Paleotti, Gabriele

Frankfurt/Main, 1574/(1573)

VD16 ZV 26219

CAP. LXIII.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149688

C A P. L X I I I.

ST ne verò hæc contumelia, si te aliquis spurium, & vt vulgò dicitur, Bastardum appellet, quamobrè tu eum in iudicium adducere possis? Hic ego, ante-

quàm quid pronunciem, multa consideranda & circumspicienda puto. Si enim tu verè non es spurius, sed legitimis ortus parentibus, illeq; temerè talem te falso appellauerit, non dubito, quin contra eum actione iniuriarū possis experiri. *a* Vbicunque enim aliud dicitur, quod alterius pudorem aut famam lædat, ibi & iniuriarum crimen oritur, *b* sed vulgò hoc nomen spurij, nescio quid notæ secūducere creditur, *c* vixq; verisimile est aliam ob causam id ab eo dictum, quàm vt tuam existimationem minueret. Igitur cum hoc quicquid sit, fuerit ementitus, erit iniuriarum iudicio tibi obligatus. *d* Idem putarem, & si spurius quidem natus esses, nunc verò Principis beneficio natalibus restitutus, is enim qui adhuc te spurium vocat, iniquè agit, *e* cum illegitimus non sit, quem Princeps restituit, potuitq; rectius ille te non legitimè natum appellare, cum hoc primæuos tuos natal-

les

a l. 3. C. de iniur. Bar. l. turpia, in princ. de leg. 1. & l. 3. de lib. & posth.

b l. item apud. §. generaliter, & §. seq. de iniur. *c* c. accedens de purg. can. *d* l. fin. C. de accusa. l. 3. C. de iniur.

e Crauet. cōfil. 168. in prin.

les respiceret, nō autem presentem tuam
 conditionem ita notare, *a* quæ nunc ve-
 re legitima est. Qua tamen in re animad-
 uertendum erit, an probabili aliquo erro-
 re ductus fuerit, vel quia te initio spurium
 natum existimasset, vel quia restitutionis
 illius ignarus esset, quæ cum facti sit, fa-
 cile potuit ei non nota esse, vel quia aliter
 se communis usus loquendi haberet, qui
 legitimatos adhuc spuriorum nomine
 comprehenderet, vt sapissimè videmus,
 tunc enim hæc ad aliud caput pertinent,
 quod modò attingemus. Cum verò
 quis te spurium nominat, tuq; re vera ta-
 lis es, longior quidem tunc est dubita-
 tio, videaturne ob id vllam tibi iniuriã
 intulisse. Extant enim in hac re multipli-
 ces Doctorum sententiæ, variatq; illorum
 responsa, *b* sed quatuor præcipuè opi-
 niones traditæ reperiuntur, singulæ inter
 se diuersæ. Prima Accursij, *c* videlicet,
 vt qui nullum crimen falsò obijcit, is
 nec vlla iniuriarum actione teneatur.
 Quid enim potest ille delinquere, qui
 veritatem prodit, cum veritas præ cate-
 ris semper sit colèda? *d* Alia fuit Hostien.
e ita distinguētis, quòd aut crimen ti-
 bi obiectum, tua ipsius culpa contractum
 est, vt si te furè, proditorè, sicarium, leno-
 nè dixerim, & tunc nihil tibi obtreddasse

a Alciat. de
 Duel. cap. 10.

b Io. And. in
 Add. ad Spec.
 titu. de iniu.
 Abb. cap. cum
 te, de re iud.
 nu. 26. Rom.
 conf. 96. Old.
 conf. 53. Albe.
 l. si non con-
 uicij, C. de in-
 iur.

c Inst. de In-
 iur. §. 1. ver. fie-
 ret.

d l. cum ita,
 vbi Abb. de
 condit. & de-
 monst.

e in sum. de
 iniur. & con-
 tra quos.

videar, quo me in iudicio possis accersire. Cùm enim tu, eo te scelere polluerè minimè erubueris, cur aduersus me id tantum deinde enunciantem, ita indigneris?

^a *a* Quòd si alio te maledicendi genere carpsim, quo tu absque vlla fraude tua labores, veluti si te claudum, cæcum, inopem, aut spurium vocarim, cùm & spurium nasci absque vllò crimine nostro contingat, *b* & tunc cõtumeliosas huiusmodi voces censerì. Debui enim ego, vt bonos decet homines, calamitatis tuæ potiùs misereri, non tibi hæc probro obijcere, quæ factò obtigerunt, cùm naturam ipsam non licet accusare. *c* Tertia traditur opinio Ioan. Theuton, *d* qui voluit multum referre, an verba hæc in iudiciali aliquo negocio proferantur, aut alibi: Si enim ob id ego tibi diem dicam, vt te adulterij aut homicidij reum conuincã aut tu cõsimili aduersus me, vel testes meos exceptione vtaris, eosque tanquam infames, sordidos, & facinorosos repellas, nullum hîc conuitium notari debet: *e* accusatio enim ipsa, nedum turpis non habetur, sed magna plerunque laude & præmio digna est, *f* vt de Lucio Crasso, Marco Antonio, & Publio Sulpitio refert Cicero, *g* qui cùm seditiosos & inutiles ciues quandoque in iudicium vocarent, à cæteris probati

a facit l.
quod quis ex
de reg. iur.

b c. nasci. *cc.*
dist. l. legem.
C. de nat. lib.

c l. max. vitium
C. de li. præd.
d Gl. in c. si
peccauerit. 2.
q. 1.

e Alex. l. fin.
quod quisq;
iur.

f l. r. C. de fa.
lib. circa fin.
g lib. 2. Offi.

bati valdè fuere. Reus autem qui aduersarij sui actionem hac eadem cupit ratione elidere, quæ vera vtique est, cur in eum iniurius videatur, cum ab eo prouocatus, ius suum tueri magis, quàm maledictis eum laceffere contendat? *a* Quarto loco dixit Bartolus, *b* vbicunque Reipublicæ expedit, crimen illud quo te appello, cæteris notum esse, qualecunque id fuerit, impunè semper diuulgari posse, veluti si te leprosum, impostorem, hæreticumue dixerò? publice enim interest hac, siue corporis vitia innotescere, quia contagiosa sunt, *c* siue animi, ne alij ab his decipiantur, eorumque commercia possint declinare. Ast vbi quod tibi delictum obijcio, id nullam Reipubl. ex eo utilitatem parit, vt si te pumilionem, ventriosum, gibbosum nominauero, quamuis re vera nihil ementiar, teneor tibi tamen contumeliæ nomine, cum ex vsu publico nihil sit, talem te à me ita vulgò prædicari. Si igitur te spurium appellauero, conuicium hoc esse quidam tradiderunt *d* eò quòd natales meos cæteris notos esse, nihil ad rem publicam pertineat. Idem & Bartolus quandoque existimauit. *e* Sed tamen alibi contrarium deinde confessus est, *f* voluit enim hanc contumeliã

a l. qui cum na. §. si liber-
tus, de bo. lib.
l. liber, i. de
in ius vocan.
b Bart. l. eum
qui, de iniur.

c c. r. de cõiu.
lepr. c. de re-
toribus. de
cler. x. grot.

d Abb. cap.
cum te, de re
iudic. nu. 28.
& in c. si. in fi.
de iniur. Rom.
d. consil. 96. i.
col.
e in l. turpia,
de leg. i. & l. 3.
de li. & posth.
f in d. l. eum
qui.

non esse, dum verum sit, incertis illum parentibus ortum esse, eò quòd plurimùm referat, quo ad honores & munera

a l. generali-
rer. §. spuri-
os. ver. sed si. de
Decurion.
b in d. l. tur-
pia.

c ita proce-
dant trad. per
eum, in d. l.
turpia, & d. l.
3. de lib. &
posth.
d vt ait in d.
l. cum qui.

e Card. in c.
15. q. 1. Abb. c.
cum te, de re
iud. col. fin.
Alb. l. si non
conuittij. C.
de iniur. Rip.
l. fin. C. de re-
uoc. don. nu.
25. 26.
f l. illud. §. 1.
de iniur.

g l. l. l. C. ad
f. Cor. de fca.

publica obeunda, spurios à legitimè na-
tis discerni. *a* Vnde quod modò vt con-
trarium ab eo dictum notauimus, *b* pos-
set ita fortè intelligi, vt scilicet, cùm
quis eum spurium appellasset, qui legiti-
mus verò erat, tunc iniuriam ei fecisse
dicatur, *c* alioquin si spurius verè sit, tunc
nulla ea sit iniuria, *d* vt ita sibi Bartolus
vbique constet. Sed mihi nec vlli ex his qua-
tuor opinionibus prorsus hærere in ani-
mo est, cùm singulis multa videam repu-
gnare, nec longas etiam placet aliorum
Doctorum in hac re distinctiones sequi,
cùm aded multiplices sint, *e* vt ex ijs vix
^s quicquam clarum aut expeditum vnquã
possis colligere. Animaduerto quidem,
haud facile etiam in hac materia quid tra-
di posse, quod vbique constet, nam cùm
iniuria, ex affectu facientis consistat, *f*
difficillimum est omninò aliorum cogi-
tationes ita posse à nobis introspecti, vt
dignoscamus, quo quisque consilio ali-
quid fecerit, vnde ad coniecturas & acci-
dentia quadam extrinsecus recurri oportet,
g quarum certa ratio tradi non po-
test. Propterea nil mirum est, si tam mul-
ta hætenus à Doctoribus cumulata repe-
rimus,

rimus, quæ tamen quæſtionem ipſam nõ
ſatis commodè explicent.

Ego igitur, quæ de cæteris iniurijs di-
ci poſſent, quæ ſanè multa ſunt, hîc miſſa
faciam, tantùm quæ ad hanc ſpurij appel-
lationem ſpectant, qua potero breuiori
tutiorique via referam. Credo autem
id ab omnibus in hac quæſtione præſup-
poni, nomen hoc ſpurij vulgò ignomi-
nioſum & turpe haberi, quod quam-
uis nos aliàs in dubium vocauerimus, in
præſenti tamen & cum alijs admittimus,
alioquin nulla in hac materia eſſet diſpu-
tatio. Et hîc pro regula conſtituendum
cenſemus, eum qui alium ſpurium ap-
pellauerit, contumeliæ reum eſſe, & iniu-
riarum actione teneri, ſeu falſò, ſeu verè
etiam ita eum compellarit. Cùm enim
hoc nomen, de alterius fama & opinio-
ne aliquid detrachere aptum ſit, vt vulgò
aiunt, aſſert proculdubiò ſecum & contu-
meliam. *a* Quamuiſq; verum id utiq; ſit,
quod ab eo iactatum eſt, non tamen ini-
iuria illa eſſe definit, *b* ſiquidem nos ini-
iuriam ex maleuolo alterius animo, pro-
poſitòque magis quàm ex euentu meti-
mur. *c* Aſt hîc iniquum aſſuiſſe animum
ſatis cõſtat ex verbis illis, quæ ſuapte natu-
ra cõtumelioſa ſunt, talis. n. vniuſcuiuſq;
mens fuiſſe præſumitur, qualè verba ipſa
præ-

a l. item a-
pud. §. gene-
raliter, de in-
iur.

b l. 3. C. de
off. rect. prou.
ver. ſi non ad
libidinem, &
l. quiſquis.

c l. cum, qui,
§. fin. de iniu.
l. 1. §. diuus,
ad l. Cor. de
ſica. ca. 1. in ſi.
15. q. 6.

præ-

a l. labeo, in
fin. de sup.
leg. l. Seia, de
tut. & cu.

b c. i. in fi. 13
q. 6. l. verum.
l. qui iniurię,
de fur.

c c. relegen-
tes. 23. q. 5.

d Gl. ca. r. ver.
qualitas, de
coll. deteg.
& d. c. relegē-
tes.

e l. 2. C. quan-
do & quib.
quar. pars. li.
ro. l. 3. C. quę.
test. aper.

præ se ferunt. *a* Non igitur conuitij & rei veritate excusatur, qui aliquem male-
dictis vexat, non enim quid factum sit, at-
tendimus, sed quo animo factum sit. *b*
Cum plerunq; & ea quæ per se bona, pu-
bliceq; vtilia euadūt, ex quo tamē non bo-
no facta sunt consilio, eum pœnæ nō exi-
mant, qui talia ausus est perpetrare. *c*
Nec enim sufficit bonum quid esse, sed be-
nè factum. Cuius rei insigne nos celebra-
mus exemplum Christi, summa cum ve-
neratione semper nominandi seruatoris
nostri, cuius patibulum, cū ab æterno
nos supplicio liberarit, nōsque illius neci-
vitam nostram acceptam referre tenea-
mur, eos tamen qui tam dirum cruciatū
in illum excogitarunt, tanti non vult sce-
leris pœnas effugere, cū eorum cogita-
tio praua & iniqua fuerit, *d* Porro &
in casu nostro, nedum malignum eius,
quite spurium appellat, consilium fuis-
se existimatur, sed & euentus ipse haud
multò quidem melior existit, cū errata
nostra ab alijs publicè detegi & diuulga-
ri valdè inhumanum & illiberale videat-
ur. *e* Crederem tamen hanc regulā mul-
tis casibus posse temperari, quibus hæc
spurij appellatio nullam conuicij pariet
actionem. Inprimisque in iudicio, vbi
agendo siue excipiendo à quopiam id in
alium

aliū diceretur. Vt si ob id ego tibi li-
tem intendam, quod te illegitimè natum
alicui ab intestato succedere non posse di-
cam, quin ea bona ad me pertinere. Aut
tu ius tuum tuendo, eadem mihi obij-
cias, hîc enim non est, quod nostrum al-
teruter sibi contumeliam illatam conquē-
ratur, cū iuris executio nullam habeat
iniuriam. *a* Huic simile est, vbi iusta a-
lia causa ad id dicendum me impulisset,
fortè quod te sacerdotium aliquod, aut
publicani dignitatē ambire intellexissem,
egoq; ea spurij attestatōe, inde te reiecif-
sem, non enim hîc quicquam te ledō, cū
ius publicum tuear, quod talia munera
illegitimè natis non patitur mandari. Sic
quoq; & extra iudicium multa exempla
possunt excogitari, in quibus res ipsa quæ
agitur, omnem iniuriæ suspitionem de-
let: Veluti cū illi, qui ariolum quendā
de futuro vitæ suæ statu curiosius consu-
luerat, responsū est, eum tenui semper
admodum fortuna vsurum, quod pūden-
dis editus esset natalibus. *b* Vel cū
mihi inter aliquos, de spurijs filijs, & co-
rum gestis, sermo incidisset, ego te vnā cū
alijs multis illegitimè natis, sine vllō de-
decore tuo nominaui. Aut aliàs dixi, te,
quāuis vulgò conceptus esses, summo ta-
men ingenio, summaq; virtute præditum
esse.

a l. iniuriarū
i. §. i. de iniu.
l. nullus vide-
tur, de re. iur.

b l. item a-
pud. §. si quis
astrolog. de
iniur.

esse. Aut aliter fortè in tua conditione bona fide erraui, cùm te Nothum esse sanè crederem. His enim casibus, quæ iniuria notari possit, cùm aliò oratio mea pertineat, quàm vt te quicquā mordeat, aut perstringat? præsertim cùm ad hanc iniuriarum actionem mouendam, dolum alterius præcessisse oporteat, nec lata culpa sufficiat. *a* Generaliter ergò vbi iusta

¹² quæpiam ratio se offerat, quæ dicentis animum purgare possit, cessabit contumelia, siquidem diximus suprà, iniuriam tunc demùm fieri, cùm iniquo in alium animo sumus. *b* Propterea igitur, quâuis antea verba isthæc, vti voluntatis nostræ internuncia, contumeliosa videri potuissent, ex quo tamen causa nunc euidēs est, quæ ad id nos adduxerit, cedit coniectura illa quæ ex verbis oriebatur, contrario huic facto, *c* hæcquæ præsumptio, quæ præsertim cum rei veritate consentit, aliam tollit, quæ solis verbis antea nitebatur. *d* Hæc tamen causa, quæ iniuriæ suspicionem tollit, qualis esse debeat, cōmodum non est explicare, cùm ipsa facti accidentia, & momentanea quædam, quādoque iniuriam factam maximè suadeant, quandoquæ negent. Nam vt ex Demost. oratione refert Claud. *e* Non ex accepto vulnere, contumeliam ipsam semper possumus

a Bal. confil.
277. in 5.

b d. l. illud. §.
1. de iniur. l. si
non cōuicij.
C. eod.

c no. in l. r.
C. ad l. Corn.
de sic. & in d.
l. si non con-
uicij.
d Arg. Auth.
itaque. C.
com. de succ.
& l. diuus, de
inst. rest.

e in l. aut facta,
de pœnis.

mus æſtimare, cùm & ingenuis hominibus cedi non graue ſemper ſit, niſi vbi in contumeliam verberentur. Quis verò contemptum illum, qui ex vultu, oculis, habitu, geſtu, iracundiæq; oritur, quæ ſingula iniuriam plerunque pariunt, alijs aptè poſſit oratione ſua exprimere? Nam & quandoq; factū aliquod narrari videas, quod audientibus minimè contumelioſum fuiſſe vnquam videri poſſit, iſdem tamen ſi affuiſſent, omnia per ſummam iniuriam & iniquitatem facta proculdubio reſpondiſſent. Erunt igitur in hac re omnia diligentiffimè conſideranda, perſonæ, tempus, locus, ſermones antea habiti, & in primis illius animus inueſtigandus, qui te eo nomine compellauit, cùm niſi iſ verè in te maleuolus extiterit, eum tu iniuriæ nequeas accuſare. *a* Erit quoq; & cōſuetudinis locorum ratio habenda, cùm dicat Caſtren. *b* id nomen ſpurij apud

¶ 4 Trāſalpinos, id eſt, Gallos, *c* turpe nō haberi, nec ex ea appellatione vllam iniuriā oriri, quod tamen hodie vſus comprobāt falſum eſſe. Apud Græcos autem olim valdè ignominioſum fuiſſe legimus, cùm ſcribatur Sophoclem, *d* Oedipum ob id Corinthum reliquiſſe, & peregrè profectum eſſe, quòd ei probum obijceretur, quòd eſſet Nothus; hortaturq; Plutarchus, *e*

eos

a Dec. conſ.

487. col. fin.

b in l. 3. in prin. de lib. & poſth.*c* Ripa. §. ſi quis rogatus, ad Treb. nu. 9*d* in argu.

Trag. Oedip.

Tyran.

e in lib. de

lib. educ. in

prin.

eos qui liberis operam dare volunt, ut legitima incant matrimonia, ne alioquin eorum filij ab alijs carpi possint, quod minus iustos habuerint natales. Hodie quidem, quamvis in nonnullis regionibus, & maximè apud Barbaros, hoc spurij nomen nihil contumeliæ secum ducere videatur, frequentius tamen & regulariter hæc opinio omnium ferè gentium & nationū animos creditur peruasisse, ut quilibet se spurium appellari adeò indignè ferat. Erit ergò hærendum vsui locorum, & nisi quæ iusta ratio, eum qui ita alium appellarit, ab iniuriæ illatæ suspitione tueatur, indubio, contumeliæ nomine poterit condemnari. *a*

a Grammat.
decif. 37.

CVR SPVRIVM NASCI TVR-
pe habeatur, atq; illegitimi malè au-
dire soleant.

- 1 *Græcorum lex de concipiendis filijs.*
- 2 *Cur spurij quandoque solertiores legitimis.*
- 3 *An filij ex parentum delictis debeant condemnari.*
- 4 *An patris naturam imitentur.*
- 5 *Virtutes & vitia ex propria tantum pēdere voluntate.*
- 6 *Boni patres malos gignunt liberos.*

7 *Illegi-*

- 7 *Illegitimi monstratur a.*
8 *Quæ dedit natura, à nobis non damnan*
da.
9 *Matrimonium cur institutum.*
10 *Spurijs quidam, ut legitimi habendi.*

C A P. L X V.

VR verò illegitimi sic passim negligi solent, & veluti turpes personæ haberi? An quòd philosophi ad generosam sobolem procreandâ, hilarem mentem & omnibus curis solutam exposcunt? unde Græcorum legibus cautum erat, ut qui se mulieribus suscipiendæ prolis causa essent iuncturi, hi omninò sobrij, aut vinò saltem parcissimè degustato cum ijs congregarentur, propterea quòd semen ipsum præsentem lætitiâ vel mœrorem, aut alios affectus cõcipiat, eosdemq; & in filios trãsmittat? spurijs verò, ut absq; magna animi perturbatione concipi nequeunt, dum fortè dubitant coeuntes, ne interim ab aliquo deprehendantur, ita & existimentur varium ingenium, minimèq; sincerâ mentem ab ipso conceptu ducere? Sed hæc ratio generalis non est, ut quæ ad naturales filios, & quosdam etiam spurios nō pertineat, qui
d cum